

Riskbruk av alkohol – metoder och definitioner ska utvecklas

Allmänläkarna möter många patienter med fysiska och psykiska symtom orsakade av alkohol utan att ett beroende eller missbruk föreligger.

Det finns goda möjligheter att behandla dessa riskbrukspatienter, menar Svensk förening för allmänmedicin, som med pengar från Folkhälsoinstitutet inlett ett långsiktigt fortbildningsarbete inom området alkoholprevention i primärvården.

Frågan togs upp av SFAM vid ett symposium på riksstämman 1994, vid den nordiska allmänmedicinska kongressen i Uppsala 1995 och har penetrerats i en serie artiklar i tidskriften »AllmänMedicin».

– Uppgiften nu är att konkretisera arbetet i allmänmedicinens praxis, säger Jonas Sjögren, Västerås, f d SFAM-ordförande, som leder arbetet tillsammans med Charlotte Hedberg, Stockholm, som är sammankallande i SFAMs riskbruksgrupp.

Tre arbetsområden

Men att hindren är många framgick vid ett seminarium som SFAM anordnade några dagar i mitten av september med deltagande av omkring 25 allmänläkare från hela landet.

Under en dags »framtidswerkstad» diskuterade deltagarna vad som hindrar allmänläkare från att ta upp alkoholproblemet i patientsamtalet.

Rädslan att störa patientkontakten, en obearbetad egen inställning till alkoholen, bristande kunskaper, bristande metodik, avsaknad av möjlighet att remittera om det visar sig att patienten har svåra alkoholproblem – det var några av faktorerna som nämndes.

– Och hur skriver man i journalen? Det borde finnas olika sekretessnivåer så att inte alla kan gå in och läsa i journalen, framhölls det i diskussionerna.

Ytterligare en hindrande faktor kan vara själva föreställningen om hur en person med alkoholproblem ser ut – »en utslagen alkoholist, en A-lagare», när det i själva verket handlar om en patient som ser ut som vem som helst.

Av ett tiotal utvecklingsområden som deltagarna identifierade valdes tre ut för närmare bearbetning i arbetsgrupper:

1. Utveckling av konsultationsmeto-

diken för upptäckt av riskbruk. En arbetsgrupp ska föreslå lämpliga utbildningar, såväl centrala som lokala, samt hur man kan sprida kännedom om utbildningarna och entusiasmera kollegerna att delta.

2. Inventering och värdering av metoder och instrument för tidig upptäckt av riskabelt alkoholbruk med allmänläkarnas egna praktiska erfarenheter som grund, men också frågeformulär, frågetekniker och laboratorieprov.

3. Definition och avgränsning av begreppet riskbruk. Det arbetet görs gemensamt av hela 25-personersgruppen.

Jonas Sjögren understryker långsiktigheten i SFAMs arbete.

– Den egentliga utmaningen är att finna former för hur arbetet med riskbruk kan vävas in i allmänläkarens vardag. Det handlar inte om att kortsiktigt nå glamorösa resultat.

Längre fram planerar SFAMs riskbruksgrupp att ta sig an den kontroversiella frågan om nyttan – påstådd eller verklig – med att dricka alkohol för att förebygga insjuknande och för tidig död i hjärt-kärlsjukdom.

Viktigt arbetsfält

Lennart Råstam, professor i folkhälsovetenskap vid samhällsmedicinska institutionen i Malmö och vetenskaplig rådgivare för SFAMs riskbruksgrupp, tror att riskbruk av alkohol kan bli ett framtida betydelsefullt arbetsfält för primärvården.

– Förmodligen kan det bli långt vik-

tigare än försöken att i stora befolkningsprojekt påverka dödligheten i hjärt-kärlsjukdom. Insatserna där har varit stora men resultaten förhållandevis mycket små, säger Lennart Råstam.

SFAMs riskbruksprojekt finansieras av Folkhälsoinstitutet, som anslagit totalt 1 040 000 kr till SFAMs verksamhet under 1996.

– Vi hoppas få extra medel för att kunna fortsätta den här satsningen även under 1997, säger Anneli Kastrup, avdelningsdirektör vid Folkhälsoinstitutet.

Folkhälsoinstitutets satsning omfattar även distriktssköterskorna som genom SHSTF och Distriktssköterskeföreningen fått närmare 400 000 kr för motsvarande fortbildningsinsats. Pengar har också gått till 15 lokala alkoholprojekt i primärvården.

– Vi arbetar också med någon form av patientinformation – en affisch plus en enkel broschyr, vykort eller dylikt. Tanken är att utnyttja väntrummet, säger Anneli Kastrup.

Folkhälsoinstitutet planerar att vid en konferens i december sammanställa erfarenheterna, samt att våren 1997 arrangera en rikskonferens på temat förebyggande alkoholarbete i primärvården.

Jan Lind

De första stegen för att utveckla allmänmedicinens arbete med riskbruk av alkohol har tagits. SFAMs riskbruksprojekt leds av Charlotte Hedberg, Stockholm, och Jonas Sjögren, Västerås (t h), med professor Lennart Råstam, Malmö, som vetenskaplig rådgivare.